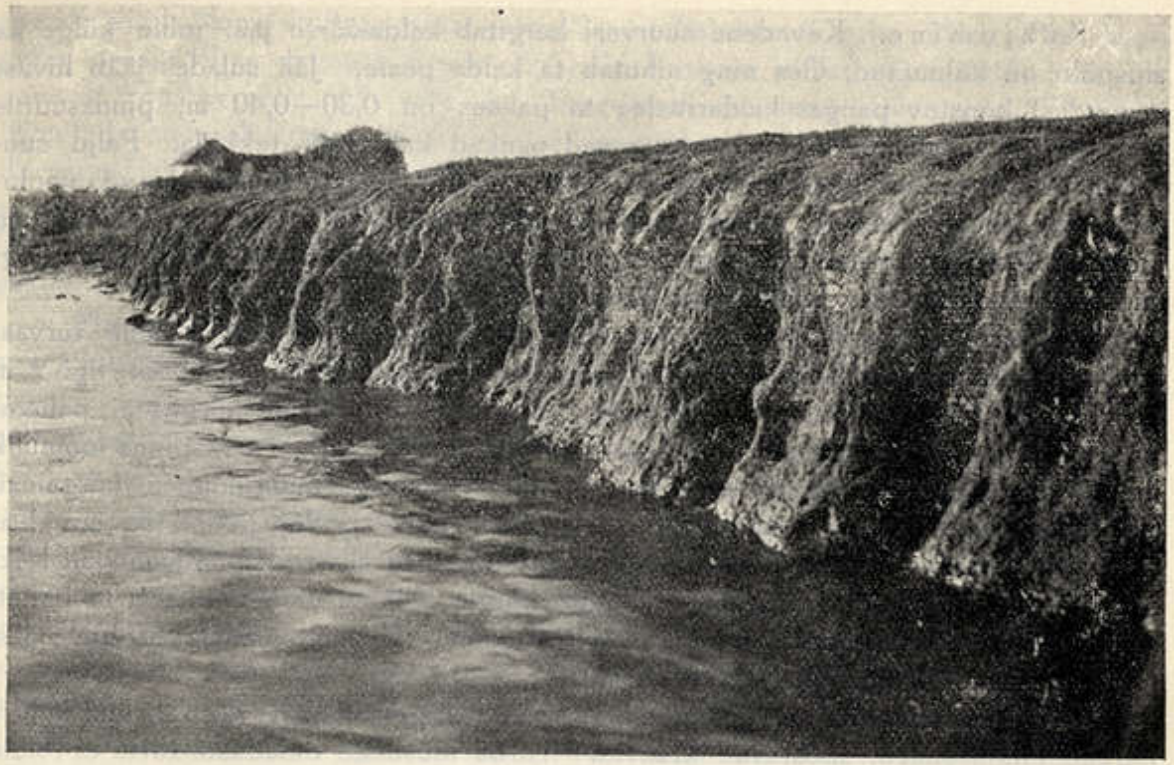

7. joon. Emajõe uurdeperv.
Les bords de l'Emajõgi.

Inimene on linna alal suurem ja mõjuvam pinnavormide moodustaja, iseäranis nüüd, kus linnal on avaramad väljavaated avanenud, linna kitsad piirid laienenud ja tööstus arenemas. Kõige pealt avaldub see tegevus jõekallaste kinnitamises jõesadama piirkonnas, uute uulide planeerimises, uute platside täitmises, nagu Vabadussilla juures jne. Teostades tulunduslikke ja kultuurilisi ülesandeid osutub linn tervikuna isesuguste, linnale omaste pinnavormide loojaks. Kuid ühtlasi pinnavormide loomisega tuleb nähtavale tendents olevaid pinnavorme kaitsta ning kindlustada.

Väliste jõudude ühistoimimine ürgoru vormiosistel. Jõe kallas. Uuristus ja kuhjumine jõe looklemise tagajärjel on tähtsad tegurid turbast või savikast uhtliivast koostuvate jõekallaste moodustamisel. Voolava vee külje-erosioon õõnestab nõgusapoolsel kaldal perve aluseid, mille tagajärjel kuni 1 m laiused ja mitme m pikkused perveribad alla vaovad, kus nende kallal erosioon uuesti jätkub; uhetud aines kuhjub allpool looget kumeral leetkaldal. Jõesängi veer on uurdeperve kohal järsk ja sügav, uurdeperv esindub madala turba või uhtliiva profiilseinamina (vt. 7. joon.). Leetkallas madaldub jõe poole laugelt, jõesängi veer on lame, kohati pole jõe piirjoon välja kujunenud ning on tihedas taimestikus varjul. Uuristus toimub natuke allpool looke suuremat kõverust; selle tagajärjel nihkub looge niihästi külgede kui ka allapoole; loogete tegevuse alla kuulub maariba, millè laius sõltub jõe langusest, laiusest ja veemassist. Hästi väljakujunenud looge on linnas elektrijaama kohal, mis aga ei saa edasi areneda, sest et kaldad on kindlustatud. Ka tuule tekitatud lainetusel on väikesel määral uuristusjõudu, kuid silmanähtavat mõju avaldavad mootorid ja aurikud oma lainetusega, iseäranis allpool linna, kus liiklevad suured Peipsi aurikud; siin on uurdeperv rohkem esindumas.

Tartu, lk. 187